

ალექსანდრე მინდორაშვილი, გიორგი ძამუკაშვილი, ბიძინა ზურაშვილი
საქართველოს მოსახლეობის წყალმომარაგებისა და სანიტარული პირობების
გაუმჯობესების საკითხები ზოგიერთ სტრატეგიულ და პროგრამულ დოკუმენტში
საქართველოს პროფილაქტიკური მედიცინის მეცნიერებათა აკადემია, საქართველოს
წყლის ეროვნული პარტნიორობა, თსსუ ჯანმრთელობის ხელშეწყობის დეპარტამენტი.
თბილისი, საქართველო

ALEXANDER MINDORASHVILI, GEORGE DZAMUKASHVILI, BIDZINA ZURASHVILI
ISSUES OF IMPROVING WATER SUPPLY AND SANITARY CONDITIONS OF THE
POPULATION OF GEORGIA IN SOME STRATEGIC AND PROGRAM DOCUMENTS
Academy of Preventive Medicine of Georgia, National Water Partnership of Georgia, Tbilisi
State Medical University, Department of Health Promotion

SUMMARY

In Georgia's socio-economic development strategies, national action plans and programs, the state of reflection of the issues of improving the provision of the population with drinking water and sanitary conditions was studied. It has been established that, in accordance with the Association Agreement with the EU, Georgia is implementing policy and institutional reforms in the area of environment and health. Projects are being implemented to reduce geographic disparities in safe drinking water and sanitation. The water supply and sanitation issues presented in the documents meet the basic requirements of the UNECE Protocol on Water and Health and the 2030 Sustainable Development Goals (Goal 6.). However, there are still issues, both legislative and infrastructural, for the solution of which it is necessary to develop a specific vision for the development of these systems.

Keywords: Water supply, Sanitation, Geographical inequality

თანამედროვე ეტაპზე, სასმელი წყლით მოსახლეობის უზრუნველყოფის პრობლემა აქტუალურია, რადგან მსოფლიოში 2.400 მლნ. ადამიანი საჭიროებს სანიტარიულ ნორმებთან შესაბამისობის წყალს, ხოლო 1.200 მლნ. ადამიანი-უსაფრთხო წყლის რესურსებს [1]. გამომდინარე აქედან, კვლევის მიზანს წარმოადგენდა: 2015-2019 წლებში მიღებული საქართველოს მოსახლეობის წყალმომარაგებისა და სანიტარული პირობების გაუმჯობესების ხელშეწყობის ზოგიერთი სტრატეგიული და პროგრამული დოკუმენტის [2-5] ანალიზი და მათში ამ საკითხების ასახვის მდგომარეობის შესწავლა.

დადგინდა, რომ ქვეყანაში მოსახლეობის სასმელ-სამეურნეო დანიშნულების წყლით უზრუნველყოფის საკითხი ჯერ კიდევ სრულად არ არის გადაჭრილი [5]. აღნიშნულს განაპირობებს წყლის რესურსების ქვეყნის ტერიტორიაზე ბუნებრივად არათანაბარი განაწილება და წყალმომარაგების ინფრასტრუქტურის არაადაპტაციული ხარისხი სანიტარულ-ტექნიკური მდგომარეობა. ამის გამო ქვეყნის მოსახლეობის გარკვეული ნაწილი, განსაკუთრებით კი აღმოსავლეთ საქართველოს მოსახლეობა ტრადიციულად სასმელი წყლის ნაკლებობას განიცდის [1].

ევროკავშირთან ასოცირების ხელშეკრულების შესაბამისად, საქართველომ სერიოზული ნაბიჯები გადადგა გარემოს, ჯანდაცვის პოლიტიკის და ინსტიტუციური რეფორმების მიმართულებით. თუმცა, ადამიანის ჯანმრთელობისათვის უსაფრთხო გარემოს უზრუნველყოფის სფეროში ინსტიტუტებისა და რეგულირების რეფორმები ჯერ არ დასრულებულა.

სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების სტრატეგიების და პროგრამების [4,5] შესაბამისად, ქვეყანამ აიღო ვალდებულება საზოგადოებრივი ჯანმრთელობისთვის უსაფრთხო გარემოს უზრუნველსაყოფად, მ.შ. წყალმომარაგებისა და სანიტარიის სფეროში, შესაბამისი პოლიტიკის შემუშავებისათვის. ამ მიზნით, წარმატებით

ხორციელდება „გარემოს დაცვის მესამე ეროვნული პროგრამა“ [2], რაც ხელს შეუწყობს წყლის რესურსების დაცვის, წყალმომარაგებისა და სანიტარიის სფეროებში არსებული მდგომარეობის გაუმჯობესებას. ხოლო, „გარემოს და ჯანმრთელობის ეროვნული სამოქმედო გეგმის“ სტრატეგიების განხორციელება დადებითად აისახება გარემოს არსებულ მდგომარეობასა და საზოგადოებრივ ჯანმრთელობაზე [3].

აღსანიშნავია, რომ საქართველოს მოსახლეობის წყალმომარაგების და სანიტარული პირობების გაუმჯობესების ხელშეწყობ სტრატეგიულ და პროგრამულ დოკუმენტებში [2-5] წარმოდგენილი წყალმომარაგებისა და სანიტარიის საკითხები ეხმიანება როგორც გაეროს ევროპის ეკონომიკური კომისიის „წყალი და ჯანმრთელობის“ ოქმის პრინციპებს [6], ასევე გაეროს 2030 წლამდე მდგრადი განვითარების მიზნებს (მიზანი 6). ამ დოკუმენტებში ასახულია: კონკრეტული პრიორიტეტების განსაზღვრის აუცილებლობა, რომელთა გადაწყვეტა გრძელვადიან და მდგრად ეკონომიკურ ზრდასთან ერთად, ხელს შეუწყობს წყალმომარაგების და სანიტარული სისტემების განვითარებას ქვეყანაში.

წყალმომარაგებისა და სანიტარიის სფეროში სისტემატიურად ტარდება არსებული მდგომარეობის სიტუაციური ანალიზი [4,5], რაც ხელს უწყობს: როგორც წყლის რესურსების მართვის, წყალმომარაგების და სანიტარული პირობებით უზრუნველყოფის მდგომარეობის გაუმჯობესებას; საზოგადოებრივ ჯანმრთელობასთან დაკავშირებული საკითხების იდენტიფიცირებას, რომლებიც კვეთენ პოლიტიკის სხვადასხვა სექტორებს; სამომავლო მიზნების დასახვას და მოქმედების სხვადასხვა დონეზე განხორციელების ჩარჩოს შექმნას, როგორც მდგრადი განვითარების მიზების (მიზანი 6.), ასევე ოქმის მიზნების მისაღწევად [6].

უსაფრთხო სასმელ წყალსა და სანიტარულ პირობებზე გეოგრაფიული უთანასწორობის შესამცირებლად 2018-2020 წლებში 300-მდე პროექტი დასრულდა. თუმცა, სასმელი წყლის ხელმისაწვდომობის საკითხი კვლავ აქტუალურია სოფლად და რეგიონების ზოგიერთი საგანმანათლებლო დაწესებულებისთვის. რეგიონებში წყალმომარაგების ძირითად ინფრასტრუქტურაზე მოსახლეობის ხელმისაწვდომობა მთლიანად საქართველოს საშუალო მაჩვენებელზე დაბალია. ხოლო, ქვეყნის მასშტაბით 128 (მათ შორის იმერეთის რეგიონში 57, რაჭა-ლეჩხუმსა და ქვემო სვანეთში 15, გურიაში 24, კახეთში 32) სოფლის და ქალაქის ტიპის მცირე დასახლებებს ჯერ კიდევ არ აქვთ წყალი და წყალარინების სისტემა [5].

გამომდინარე აქედან აუცილებელია: ამ სისტემების განვითარების კონკრეტული ხედვების შემუშავება; ინსტიტუციური სისტემების, მენეჯმენტის და მონიტორინგის მექანიზმების განვითარება; სოფლებსა და ქალაქებს შორის, ასევე ღარიბ და მდიდარ მოსახლეობას შორის მუდმივად არსებული უთანასწორობის პრობლემის გადაჭრა ამ ნაწილში; სასწავლო-აღმზრდელობით დაწესებულებებში უსაფრთხო წყალზე და ადექვატურ სანიტარულ-ჰიგიენურ პირობებზე წვდომის გაფართოება; კლიმატის ცვლილებასთან დაკავშირებული პრობლემების გათვალისწინება, რაც უარყოფითად აისახება როგორც წყლის რესურსებზე, ასევე წყალმომარაგებასა და სანიტარიაზე; ახალი სოციალურ-ეკონომიკური პრობლემების გათვალისწინება, რომლებიც შეიძლება წარმოიშვას COVID-19 პანდემიის შემდგომ პერიოდში; წყლის უსაფრთხოების გეგმების დანერგვის გაფართოება და სხვ.

იმის გათვალისწინებით, რომ ეს საკითხები ეროვნული მნიშვნელობისაა, საჭიროა უფრო შორსმჭვრეტელი პოლიტიკის შემუშავება, რომელიც ხელს შეუწყობს COVID-19 პანდემიის და მის შემდგომ პერიოდში არსებული მდგომარეობის გაუმჯობესებას და წყალსა და სანიტარულ პირობებზე წვდომის მაქსიმალური დონის მიღწევას.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ა. მინდორაშვილი წყალი და ჯანმრთელობის პრობლემები საქართველოში. საქართველოს სტრატეგიული კვლევებისა და განვითარების ცენტრი. ბიულეტენი #117. 61 გვ. თბილისი. 2010.
2. საქართველოს გარემოს დაცვის მოქმედებათა მესამე ეროვნული პროგრამა. 2017-2021. 158 გვ. თბილისი 2018.
3. საქართველოს გარემოს და ჯანმრთელობის 2018-2022 წლების ეროვნული სამოქმედო გეგმა (NEHAP-2). 25 გვ. თბილისი. 2018.
4. საქართველოს სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების სტრატეგია. საქართველო-2020. 109 გვ. თბილისი.
5. საპილოტე რეგიონების ინტეგრირებული განვითარების 2020-2022 წლების პროგრამა. საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტრო. 179 გვ., თბილისი, 2019.
6. PROTOCOL ON WATER AND HEALTHS. 1999. <https://unece.org/DAM/env/documents/2000/wat/mp.wat>.

*АЛЕКСАНДР МИНДОРАШВИЛИ, ГЕОРГИЙ ДЗАМУКАШВИЛИ,
БИДЗИНА ЗУРАШВИЛИ*

ВОПРОСЫ УЛУЧШЕНИЯ ВОДОСНАБЖЕНИЯ И САНИТАРНЫХ УСЛОВИЙ НАСЕЛЕНИЯ ГРУЗИИ В НЕКОТОРЫХ СТРАТЕГИЧЕСКИХ И ПРОГРАММНЫХ ДОКУМЕНТАХ

Академия профилактической медицины Грузии, Национальное водное партнерства
Грузии, ТГМУ Департамент укрепления здоровья. Тбилиси, Грузия.

РЕЗЮМЕ

В стратегиях социально-экономического развития Грузии, национальных планах действий и программах были изучены состояние отражения вопросов улучшения обеспечения населения питьевой водой и санитарными условиями. Установлено, что в соответствии с Соглашением об ассоциации с ЕС, Грузия в области окружающей среды и здравоохранения осуществляет реформы политики и институционального устройства. Реализуются проекты по сокращению географического неравенства в области безопасной питьевой воды и санитарии. Представленные в документах вопросы водоснабжения и санитарии отвечают основным требованиям Протокола ЕЭК ООН по проблемам воды и здоровья и Целям устойчивого развития до 2030 года (Цель 6.). Однако есть еще вопросы, как законодательные, так и инфраструктурные, для решения которых необходимо разработать конкретное видение развития этих систем.

ალექსანდრე მინდორაშვილი, გიორგი ძამუკაშვილი, ბიძინა ზურაშვილი
**საქართველოს მოსახლეობის წყალმომარაგებისა და სანიტარული პირობების
გაუმჯობესების საკითხები ზოგიერთ სტრატეგიულ და პროგრამულ დოკუმენტში**
საქართველოს პროფილაქტიკური მედიცინის მეცნიერებათა აკადემია, საქართველოს
წყლის ეროვნული პარტნიორობა, თსსუ ჯანმრთელობის ხელშეწყობის დეპარტამენტი.
თბილისი, საქართველო

რეზიუმე

შესწავლილი იქნა ქვეყნის მოსახლეობის წყალმომარაგებით და სანიტარული პირობებით უზრუნველყოფის გაუმჯობესების საკითხების ასახვის მდგომარეობა საქართველოს სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების სტრატეგიებში, ეროვნულ სამოქმედო გეგმებში და პროგრამებში. დადგინდა, რომ საქართველო ევროკავშირთან

ასოციაციების ხელეკრულების შესაბამისად ახორციელებს გარემოს, ჯანდაცვის პოლიტიკის და ინსტიტუციურ რეფორმებს. ხორციელდება პროექტები უსაფრთხო სასმელ წყალსა და სანიტარული პირობებზე გეოგრაფიული უთანასწორობის შესამცირებლად. დოკუმენტებში წარმოდგენილი წყალმომარაგებისა და სანიტარიის საკითხები ეხმიანება გაეროს «წყალი და ჯანმრთელობის ოქმი“-ს ძირითად მოთხოვნებს და 2030 წლამდე მდგრადი განვითარების მიზნებს (მიზანი 6.). თუმცა, ჯერ კიდევ არსებობს საკითხები, როგორც საკანონმდებლო, ასევე ინფრასტრუქტურული თვალსაზრისით, რომელთა გადაწყვეტისთვის აუცილებელია ამ სისტემების განვითარების კონკრეტული ხედვების შემუშავება.

